

Vreme: 13.07.2026 07:15

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/derdap-3-izmedu-strateskog-projekta-i-pravne-nepoznanice-ko-ce-graditi-srpsku-bateriju>

Autori: Ana Đurić

Teme: Elektroprivreda Srbije (EPS)

Naslov: Đerdap 3 između strateškog projekta i pravne nepoznanice: Ko će graditi najveću srpsku "bateriju"

12979

Ana Đurić

Đerdap 2. Foto: MRY/Wikimedia Commons/CC BY-SA 3.0

Izgradnja Đerdapa 3, reverzibilne hidroelektrane masivan je i skup posao, a projekat sam po sebi nosi veliku odgovornost, jer bi trebalo da bude jedan od stubova energetske stabilnosti zemlje makar u narednom veku - ako ne i duže. U posao se, sudeći prema javnom pozivu objavljenom na sajtu američke ambasade ulazi sa kompanijama iz Sjedinjenih Američkih Država (SAD), a doza opreza postoji već na samom početku, jer se sve zasniva na međudržavnom sporazumu, koji generalno nemaju pozitivan prizvuk u srpskoj javnosti, jer suštinski mogu da suspenduju važeće domaće zakone. Rok za prijavu na poziv je istekao 25. juna, a osim informacije da se prijavilo šest kompanija, malo šta drugo je poznato.

Prema rečima ministarke energetike Dubravke Đedović Handanović šest prijavljenih kompanija tek treba da prođu kroz provere kako bi se videlo da li "ispunjavaju kriterijume".

"Đerdap 3 će svakako biti najveći projekat koji ćemo razvijati u budućnosti. Prethodna studija opravdanosti je završena. Znači, jednim odgovornim pristupom razvijamo projekte da bi u budućnosti bili još sigurniji. A upravo reverzibilne hidroelektrane, koje mogu da skladište električnu energiju, vam daju tu sigurnost zato što imate prirodnu bateriju iz koje crpate dodatne količine električne energije kad su vam one neophodne", navela je ministarka.

Iako ni sama Prethodna studija opravdanosti i dalje nije dostupna javnosti, a konačna Studija tek treba da bude izrađena, neke stvari iz ovog poziva su potpuno jasne - domaći zakoni se stavljaju po strani i ponovo podređuju međudržavnim sporazumima.

Isključivanje domaćih zakona

Javni poziv za iskazivanje interesovanja za učešće u projektu izgradnje RHE Đerdap 3 objavljen je na sajtu Ambasade SAD-a u Srbiji na engleskom jeziku. Rok za prijavu je istekao 25. juna, što suštinski znači da su kompanije imale malo manje od mesec dana da se prijave.

Sam poziv temelji se na dokumentu koji je potpisan u septembru 2024. godine, a koji je stupio na snagu u martu naredne godine. U pitanju je Sporazum između Vlade Republike Srbije i Vlade SAD-a o strateškoj saradnji u oblasti energetike.

Dokument su potpisali ministar spoljnih poslova Marko Đurić i podsekretar za ekonomski rast, energetiku i životnu sredinu SAD-a Hose Fernandez.

Sporazum naglašava da će svaka država sarađivati u skladu sa sopstvenim zakonima, kao i da izbor dobavljača za realizaciju aktivnosti i projekata sprovodi Vlada Srbije u skladu sa "zakonom kojim se uređuje oblast javnih nabavki".

Ipak, deluje da sam javni poziv precizira zapravo u kom smislu bi se primenjivao Zakon o javnim nabavkama, jer se posebno naglašava član koji definiše njegovo neprimenjivanje.

"Kompanije koje odgovore na ovaj poziv i dostave pismo o iskazivanju interesovanja u skladu sa ovim pozivom i u njemu definisanim uslovima formiraće bazu privrednih subjekata kojima će biti upućen poziv za učešće u narednoj fazi postupka, koju će organizovati i sprovoditi Radna grupa Vlade u skladu sa posebnim pravilima definisanim članom 1. stavom 4. Sporazuma i Poslovníkom, u okviru Zakona o javnim nabavkama Republike Srbije (uključujući njegov član 11, stav 1, tačka 1)", piše u pozivu.

Upravo taj naglašeni član 11 stav 1 ovog Zakona predviđa da se odredbe ne primenjuju na javne nabavke koje su ustanovljene "međunarodnim ugovorom ili drugim aktom na osnovu kojeg je nastala međunarodna obaveza, a koji je Republika Srbija zaključila sa jednom ili više trećih država".

Suštinski, to znači da je praksa ista kao kod drugih međudržavnih sporazuma koje je Srbija potpisala, iako je u Sporazumu sa Amerikom umotana u diplomatsku oblandu pa deluje kao da domaći zakoni imaju prednost, ali se ostavlja prostor i za njihovo "preskakanje".

Đerdap. Foto: Milan Paunović/Wikimedia Commons/CC BY-SA 4.0

To potvrđuje i programski direktor organizacije Transparentnost Srbija Nemanja Nenadić koji kaže za Insajder da se već može naslutiti da postoji namera Ministarstva energetike da se Zakon o javnim nabavkama ne primeni, pri čemu za to isključenje primene, kako kaže, ne postoji pravni osnov.

"Ovde je stvar drugačija nego kod međudržavnih sporazuma koje Srbija ima, recimo, sa Kinom, Emiratima, Azerbejdžanom i drugim zemljama. Dakle, u svim tim međudržavnim sporazumima izričito stoji odredba da se neće primeniti Zakon o javnim nabavkama na ugovore koji budu podvedeni pod taj međudržavni sporazum, pa je to bio pravni osnov da se ne sprovedu nabavke, na primer, na projektu Infrastrukture železnice, Fruškogorskog koridora, Beograda na vodi i tako dalje. Međutim, stvar sa sporazumom koji je Srbija zaključila sa Sjedinjenim Američkim Državama je drugačija jer se u tom sporazumu izričito, i to na više mesta, govori o tome da će biti sprovedena javna nabavka", objašnjava

Vreme: 13.07.2026 07:15

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/derdap-3-izmedu-strateskog-projekta-i-pravne-nepoznanice-ko-ce-graditi->

Autori: Ana Đurić

Teme: Elektroprivreda Srbije (EPS)

Naslov: Đerdap 3 između strateškog projekta i pravne nepoznanice: Ko će graditi najveću srpsku "bateriju"

Nenadić.

Poziv samo za Ameriku

Da se u potpunosti primenjuje Zakon o javnim nabavkama to bi značilo da bilo koja firma na svetu može da se prijavi za gradnju Đerdapa 3. Međutim Javni poziv je strog u formulacijama koje direktno kažu da je to moguće samo za jedno geografsko područje - Sjedinjene Države.

"Većinsko krajnje vlasništvo ponuđača, ili vodećeg partnera ukoliko je ponuđač konzorcijum, u vlasništvu je fizičkih lica koja su državljani Sjedinjenih Američkih Država ili pravnih lica registrovanih u Sjedinjenim Američkim Državama", navodi se kao jedan od uslova poziva.

I to nije sve, u pozivu se dodatno navodi da nijedan pojedinačni akcionar ili suvlasnik koji nije iz SAD ne sme da ima 10 odsto ili više vlasništva unutar same kompanije. Slično važi i za konzorcijum, gde se uslov fokusira na vodeću firmu koja mora biti u većinskom američkom vlasništvu.

"Pritom ponuđač ili, u slučaju da je ponuđač konzorcijum, vodeći partner ponuđača nije u direktnom vlasništvu akcionara ili vlasnika sa udelom od 10 odsto ili više koji nisu državljani Sjedinjenih Američkih Država ili nemaju sedište u Sjedinjenim Američkim Državama", navodi se u pozivu.

Foto: Srđan Ilić

Nadležno ministarstvo nije odgovorilo na pitanja koje kompanije su se prijavile na poziv.

Nemanja Nenadić navodi da upravo odredbe poput ovih nisu predviđene Zakonom o javnim nabavkama.

"U međudržavnom sporazumu zaista stoji da će Ministarstvo, preko ambasade dostaviti poziv zainteresovanim američkim firmama da se jave, ali potom stoji da će firma sa kojom će se sarađivati biti odabrana u postupku javne nabavke, što podrazumeva mogućnost da se pored američkih firmi koje su se javile, da se jave još neke druge. Upravo zbog toga je sasvim jasno da Ministarstvo nije imalo nikakvog pravnog osnova da uputi ovakav javni poziv", kaže Nenadić.

Ko čini radnu grupu?

Čitav proces, pored isključivanja domaćih zakona i geografskog ograničenja, ima još jedno odstupanje od regularne procedure koja prati Zakon o javnim nabavkama. U pitanju je telo Vlade Srbije, odnosno posebna Radna grupa koja će, kako piše u pozivu, odlučivati o daljem toku projekta.

"Po isteku roka za dostavljanje pisama o zainteresovanosti, Radna grupa Vlade će pregledati primljena pisma i formirati listu kompanija koje su blagovremeno dostavile pisma o zainteresovanosti i koje ispunjavaju uslove navedene u ovom pozivu; poslati tim kompanijama poziv sa Projektnim zadatkom za učešće u narednoj fazi postupka; organizovati i sprovesti dalji postupak u okviru Zakona o javnim nabavkama, uz primenu posebnih pravila definisanih Sporazumom između Vlade Republike Srbije i Vlade Sjedinjenih Američkih Država," piše u pozivu.

Radna grupa je telo koje je nastalo rešenjem Vlade, a isključivo na osnovu međudržavnog Sporazuma Srbije i SAD, a sve što se zna jeste da je čine članovi Vlade Srbije, kao i da "nijedno lice, agencija niti zvaničnik iz SAD ne može učestvovati.

Programski direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić ocenio je da nijedan zakon Srbije ne poznaje "nikakve radne grupe koje bi odlučivale o tome ko će da dobije posao".

"Kad se sprovode javne nabavke, formira se komisija koja mora biti stručna, za ovako veće poslove tu mora biti najmanje jedna osoba koja je službenik za javne nabavke, sa položenim odgovarajućim ispitima. To je dakle neka uobičajena procedura da postoji komisija koja donosi odluku koja vrednuje ponude na osnovu nekih unapred propisanih kriterijuma", pojašnjava Nenadić.

Nenadić je naveo da kod velikih projekata često prvo mora da se utvrdi šta će tačno biti građeno, jer, kako je rekao, obično ne postoji samo jedno moguće rešenje za realizaciju. Dodaje da bi nakon definisanja projekta mogla da usledi nabavka radova, opreme i drugih elemenata potrebnih za realizaciju.

"Moguće je da postoji namera da se sve to objedini kroz jedan projekat, i onda bi se javilo pitanje da li je reč o nekom od vidova javne nabavke ili pak o nekom vidu javno-privatnog partnerstva", rekao je Nenadić.

Prema njegovim rečima, nejasno je ne samo kako će se partner birati, već i šta je tačno predmet posla, kada je definisan i ko ga je definisao.

"Dakle, to je sve za sada u zoni nepoznatog", zaključio je Nenadić.

Insajder je pitao Ministarstvo energetike ko su lica koja konkretno čine ovu Radnu grupu, kao i šta su naredni koraci, međutim do objave teksta nismo dobili odgovor.

Zainteresovanost Behtela

Da je građevinska kompanija Behtel zainteresovana za izgradnju Đerdapa 3 znalo se još 2022. godine.

Vreme: 13.07.2026 07:15

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/derdap-3-između-strateskog-projekta-i-pravne-nepoznanice-ko-ce-graditi>

Autori: Ana Đurić

Teme: Elektroprivreda Srbije (EPS)

Naslov: Đerdap 3 između strateškog projekta i pravne nepoznanice: Ko će graditi najveću srpsku "bateriju"

Tadašnja ministarka energetike Zorana Mihajlović sastala se sa predstavnicima ove kompanije u prisustvu tadašnjeg ambasadora Sjedinjenih Američkih Država Kristofera Hila.

Kako je tada saopštila Vlada Srbije, predsednik kompanije Behtel Stjuart Džons rekao je nakon sastanka da je ta kompanija zainteresovana za to da "detaljnije sagleda mogućnosti za saradnju sa Srbijom u oblasti energetike, između ostalog i kroz finansiranje prethodne studije izvodljivosti za projekat RHE Đerdap 3".

"Verujem u to da postoje velike mogućnosti za saradnju i u oblasti energetike, posebno kad je reč o projektima u oblasti obnovljivih izvora energije i prve hibridne reverzibilne hidroelektrane Đerdap 3, čija bi ukupna instalisana snaga mogla da dostigne 2.400 MW, uz još 400 MW kapaciteta za proizvodnju električne energije iz vetra i sunca", rekla je tada Mihajlović.

Autoput, ilustracija. Foto: Srđan Ilić

Građanima Srbije, pak, Behtel nije nepoznata kompanija imajući u vidu da je angažovana i na drugim poslovima.

Tako je 2019. godine Vlada Srbije usvojila Komercijalni ugovor za izgradnju Moravskog koridora koji je potpisan sa konzorcijumom Behtel-Enka, koji je izabran za strateškog partnera na osnovu sprovedenog javnog poziva.

Američko-turski konzorcijum "Behtel-Enka", prema saopštenju Ministarstva građevinarstva, bio je zapravo jedini koji je dostavio ponudu na javnom pozivu za izgradnju Moravskog koridora. Upravo zbog te činjenice, deo opozicije je tada optuživao predstavnike vlasti da se posao na ovom projektu namešta "Behtelu" mimo zakona.

Krajem aprila ove godine, sa predstavnicima ovog konzorcijuma sastao se i predsednik Srbije Aleksandar Vučić koji je, kako je naveo na društvenoj mreži Instagram, sa njima razgovarao o "napretku radova na Moravskom koridoru".

Ipak bez velike pompe prošao je drugi deo rečenice koji kaže da su tema razgovora pored Moravskog koridora bili i "projekti u oblasti obnovljivih izvora energije i energetske infrastrukture".

Ni sam predsednik nije o tome dalje detaljisao.

Šta je Đerdap 3?

Reverzibilna hidroelektrana Đerdap 3 je projekat još iz perioda Jugoslavije, koji nikad nije realizovan. Dok su Đerdap 1 i Đerdap 2 građene kao sistem od jedne branske i jedne rečne-protočne hidroelektrane, Đerdap 3 zamišljen na drugačiji način.

Prema podacima sa sajta EPS-a, ova reverzibilna hidroelektrana zahvatala bi vodu iz već postojećeg veštačkog Đerdapskog jezera.

Potom bi se voda pumpa u veštačka akumulaciona jezera "Pesača" i "Brodica", koja bi prethodno bila izgrađena na visini.

Na taj način bi elektrana funkcionisala kao svojevrsna "baterija" za skladištenje energije - kada u elektroenergetskom sistemu postoji višak struje, što se dešava uglavnom noću kada je potrošnja minimalna, voda bi se prepumpavala u gornja jezera.

Đerdap 3. Foto: EPS

Potom bi se, kada je potrošnja velika, vraćala nazad kroz cevi i tako proizvodila električnu energiju.

Dok se Đerdap 1 i 2 nalaze na granici sa Rumunijom i u zajedničkom su vlasništvu dve države, Đerdap 3 će u potpunosti biti na teritoriji Srbije i samim tim u potpunosti u domaćem vlasništvu.

Ipak, imajući u vidu da će Đerdap 3 suštinski uzimati deo vode koji bi išao kroz hidroelektrane koje se nalaze nizvodno, potrebna je i saglasnost Rumunije.

Još jedna od tema kada je izgradnja RHE Đerdap 3 u pitanju jeste i koliko će sve to uticati na sam Nacionalni park i čitav živi svet u njemu, koji, prema podacima na sajtu obuhvata 63.786 hektara površine i u njemu 398 vrsta različitih životinja i 1100 biljnih vrsta i podvrsta.

Tagovi

Đerdap 3

Preuzimanje delova teksta ili teksta u celini je dozvoljeno, ali uz obavezno navođenje izvora i uz postavljanje linka ka izvornom tekstu na www.insajder.net.

Još vesti

